

Samhällsutvecklingsförvaltningen
Jonas Qvarfordt

Kommunstyrelsen

Svar på motion från Carolin Robson (MP) angående kommunens miljö- och klimatprogram och dess mål att minst 50 procent av inköpta livsmedel ska vara ekologiska

Ärendet

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 10 juni 2024 § 100 väckte Carolin Robson (MP) med flera en motion angående kommunens miljö- och klimatprogram och dess mål att minst 50 procent av inköpta livsmedel ska vara ekologiska.

I motionen föreslås kommunfullmäktige att uppdra åt kommunstyrelsen att utreda och föreslå åtgärder för hur det sedan år 2020 uppställda målet om ekologiska livsmedel ska kunna uppnås samt att utreda behovet av ett mål även för andelen livsmedel producerade i Sverige.

Av utredningen i ärendet följer att verksamheterna i nuläget bedriver ett strukturerat och målmedvetet arbete för att minst 50 procent av de livsmedel som köps in ska vara ekologiska, i enlighet med kommunens miljö- och klimatprogram. Denna målsättning har ytterligare förstärkts i kommunens måltidspolicy som förtydligar att andelen ekologiska livsmedel ska öka.

Samhällsutvecklingsförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

I ärenden om beredning om motioner lämnas förslag till beslut av kommunstyrelsens ordförande.

Bakgrund

I motionen föreslås kommunfullmäktige att uppdra åt kommunstyrelsen att utreda och föreslå åtgärder för hur det sedan år 2020 uppställda målet om ekologiska livsmedel ska kunna uppnås samt att utreda behovet av ett mål även för andelen livsmedel producerade i Sverige.

Samhällsutvecklingsförvaltningens utredning

Det serveras dagligen drygt 3 miljoner offentligt finansierade måltider i Sverige. 1,2 miljoner av dessa måltider är ekologiska. De offentliga måltiderna är skattefinansierade och gör det möjligt att prioritera hållbart producerad mat till barn, sjuka och äldre. Mat som dessutom gynnar klimat- och miljö och en hållbar livsmedelsproduktion.

Samhällsutvecklingsförvaltningen
Jonas Qvarfordt

Av de inköp som görs till storkök i offentlig sektor i Sverige bedöms ekoandelen under 2023 ha varit drygt 34 procent. Motsvarande ekoandel ligger på 28 procent i Danderyds kommun.

I Sverige fanns fram till och med 2023 ett nationellt mål om att 60 procent av inköpen till offentlig sektor skulle vara ekologiska senast 2030. De nationella målen bidrog till att det också sattes mål kring ekologiska livsmedel i Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram som antogs av kommunfullmäktige 7 december 2020 (§ 100). Under fokusområdet giftfri miljö återfinns mål 6.5 *Andelen ekologiska livsmedel som köps in till kommunens verksamhet ska öka* samt tillhörande uppdrag 6.5.1 *Alla verksamheter finansierade av kommunen ska sträva efter att minst 50 procent av de livsmedel som köps in ska vara ekologiska*.

Kommunfullmäktige antog 2 september 2024 (§ 115) måltidspolicy för Danderyds kommun. Av policyn framgår att *livsmedel ska köpas in via avrop från kommunens livsmedelsavtal där ekologiska och svenska livsmedel prioriteras i möjligaste mån. Fisk ska vara certifierad, komma från hållbara bestånd och kontrollerat fiske. Kött ska i första hand vara svenskt och gärna vilt*.

Vidare står det i livsmedelspolicyn att: *Vid upphandling och inköp av livsmedel ska höga krav ställas på kvaliteten. Dessutom ska livsmedlen bidra till en global hållbar utveckling och ta hänsyn till miljö och klimat, goda arbetsförhållanden och djurvälstånd*.

Alla kök i egen regi i Danderyds kommun strävar mot att både den ekologiska och svenska mängden ska öka. Världsläget har dock bidragit till ett ansträngt ekonomiskt läge där livsmedelskostnaderna har ökat med 41 procent för förskola och skola, samt 23 procent för vård och omsorgsboenden, från 2019 till och med 2023. Att skillnaden är så pass stor kan bero på att olika typ av mat tillagas och/eller att vård- och omsorgssidan har ändrat sina livsmedelsinköp i takt med att livsmedelspriserna ökat. Hittills under 2024 (januari till och med augusti) har livsmedelskostnaderna för förskola och skola minskat med 4,3 procent medan det för vård och omsorg har ökat med 2,3 procent.

Den kraftiga ökningen av livsmedelspriserna har bidragit till att inköpen av ekologiska varor har minskat successivt år för år. Det har behövt ske för att budget inte ska överskridas.

Rektorerna för förskola och skola samt verksamhetschefer för vård- och omsorgsboenden i egen regi styr och beslutar över sin egen budget och hur mycket som läggs på livsmedel. Som exempel ingår livsmedelsinköpen i skolpengen inom skola vilket gör att det inte finns en specifik avsatt summa för livsmedel. Om skolpeng skulle öka finns det inget som garanterar att dessa pengar avsätts till just livsmedel.

Det är naturligtvis mycket viktigt att välja livsmedel som är både ekologiska och producerade i Sverige dels för att främja svenska bönder och vid

Samhällsutvecklingsförvaltningen
Jonas Qvarfordt

händelse av kris. Ekologiska livsmedel bidrar bland annat till minskade utsläpp av kemiska bekämpningsmedel medan konventionella livsmedel odlas med konstgödsel som dessutom kommer från utlandet och släpper ut mer kemiska bekämpningsmedel.

Vid upphandling av livsmedel måste lagen om upphandling, LOU, följas vilket innebär att med rådande regelverk kan inte krav ställas på svenska varor. Däremot ställs höga krav på bland annat djuromsorg samt goda arbetsförhållanden och social hållbarhet i syfte att möjliggöra en hög andel svenskt kött, mejerivaror och ägg.

Vid upphandling säkerställs det även att det finns tillräckligt med ekologiska livsmedel att köpa in för verksamheterna för att möjliggöra höga inköp av ekologiskt. Detta framgår även av kommunens måltidspolicy, nyligen antagen av kommunfullmäktige. Av denna framgår att livsmedel ska köpas in via avrop från kommunens livsmedelsavtal där ekologiska och svenska livsmedel prioriteras i möjligaste mån. Fisk ska vara certifierad, komma från hållbara bestånd och kontrollerat fiske. Kött ska i första hand vara svenskt och gärna vilt.

I Danderyds kommun köps det i nuläget in mestadels svenska livsmedel av verksamheterna i egen regi. För förskola och skola köptes 59 procent in under januari till och med augusti 2024 och för vård och omsorg 63 procent under samma tidsperiod. Det finns utmaningar med att köken inte har tillräckligt med avsatta medel för att uppnå en hög andel av ekologiska livsmedel och mer svenska varor än vad som köps in i nuläget.

Vilka inköp som görs är en prioriteringsfråga mellan livsmedel och övriga inköp i verksamheten och styrs av rektorerna men är även en prioriteringsfråga för köken för att hålla budget. Avsätts mer resurser skulle köken kunna köpa in en högre andel ekologiskt och svenskproducerat. Det finns även stordriftsfördelar vid centralisering av kök i egen regi som kan bidra till ökad andel ekologiskt och närodlat. Det är även möjligt att använda upphandling mer aktivt som verktyg genom att ställa tydliga krav på privata utförare. Andra åtgärder är att servera fler dagar med vegetarisk mat, vilket stöds av de nya nordiska näringsrekommendationerna, för att spara pengar och möjliggöra ett större inköp av både ekologiska och svenska varor. I dagsläget tillagas åtminstone en dag vegetariskt i kommunala verksamheter och har så gjorts i många år.

Samhällsutvecklingsförvaltningens bedömning

Motionären skriver i rubrik till motionen: *Motion av Miljöpartiet de gröna angående kommunens miljö- och klimatprogram och dess mål att minst 50 procent av inköpta livsmedel ska vara ekologiska.*

Detta överensstämmer inte med antaget Miljö- och klimatprogram. Mål 6.5 lyder: *Andelen ekologiska livsmedel som köps in till kommunens verksamhet ska öka* och uppdrag 6.5.1 lyder: *Alla verksamheter finansierade av*

Samhällsutvecklingsförvaltningen
Jonas Qvarfordt

*kommunen ska **sträva** efter att minst 50 procent av de livsmedel som köps in ska vara ekologiska.*

Den måltidspolicy som antogs av kommunfullmäktige den 2 september 2024 (§ 115) förtydligar och stärker målsättningen att andelen ekologiska livsmedel ska öka.

Utredningen visar även att ett strukturerat och målmedvetet arbete redan görs i verksamheterna för sträva efter hög andel ekologiska och närproducerade måltider i kommunen inom givna ekonomiska ramar.

Konsekvenser för barn och unga

Besvarande av motionen medför inga direkta konsekvenser för barn och unga. En ökad andel ekologiska och närproducerade måltider kan bidra till högre kvalitet på barnens måltider.

Ekonomiska konsekvenser

Besvarande av motionen medför inga direkta ekonomiska konsekvenser. En ökad andel ekologiska och närproducerade måltider kan innebära högre kostnader för livsmedelsinköp.

Johan Lindberg
Kommundirektör

Stefan Sorpola
Samhällsutvecklingsdirektör

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Svar på motion från Carolin Robson (MP) angående kommunens miljö- och klimatprogram och dess mål att minst 50 procent av inköpta livsmedel ska vara ekologiska
2. Ordförandens förslag
3. Motionen